

գաւիթ կը նային: Հինգիս իրեն հետ հաղորդակցու-
թեան մէջ մտնել զօռարին կ'ընենաւ:»

Ռուիզ ծնօտը ձեռնացր մէջ առաւ, ինչպէս
սովոր էր ընել երբ մտածել կ'ուզէր: «Եթէ այն-
պէս է, ըսաւ վերջապէս, Գաւառիկա աղաւս է վառնե-
ղէ, եւ հարիւրապետը պատճառ մը պիտի ունենայ
ինչպէս ըսէ. ապա թէ եւ ոչ՝ աւելի ծառայողը պետք էր
ընդդէմ մէջ պահել եւ գփաւեւորել խաւրել: Ինծի
կ'ընենայ թէ ուզած է զինք այնպիսի վիճակի մը
մէջ դնել:» որ չհարաւոր մնասէ:»

«Բարեւ, շնորհ զիտր, հարցունք էնդրերաս, որ
հարիւրապետը Գաւառիկայի աշխատեալներէ կ'ուզէ:»
«Չըսե՛ր ատիկայ, ըսաւ Ռուիզ մեղմ ժպի-
տով: Ուստի՞ զիտես այս գեղեցիկ պատմութիւն-
ները: Եթէ այս ստույգ է, ահապարեւոյ ամաններն
պէտք չունենին:»

«Ստույգ է, ստույգ, ապահովուց շնորհրդաս-
կանն զի իսկան ինծի պատմեց, եւ ամբողջ իրիկուն
մ'ասոր վրայ ծիծաղեցանք: Բայց ի՞նչ, գուցէ այն
ստեղծ Արմատեա էր եւ թէ թիմակերի կապը բռնե-
ցիր, զոր Յուրը սպարապետը խաւրած էր:»

«Այս պարագային իրերը բարբառին փոփոխեց,
ըսաւ Ռուիզ խորհրդով մէջ: Իսկան կ'ընար ատիկայ
երեկ ինծի պատմել: Ա. ոչ ժամ մնար բարեաւ-
կ'երթամ գիւղապետը թերեւս կ'ընամ նոր բան
մ'ալ իմանալ:»

(Հարաւորեալ):

ԱՅԼԵՆԱՄԵԼԻՔ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԵ

Ժողովայն հնազգիր:

Հռչակաւորն Իտիլըն (Edison) ամերիկացի
բնագետն յաջողած է շարժող նոր սալիկով:» որ ելելի-
տաբանութեամբ ջրոյ մէջ կը բացուի կը գոցուի,
ջրոյ մէջէն հեռագիր արձակել, թէ եւ գեղ. մէկ
մզնէ հեռաւորութեամբ միայն: Բայց ինչքա՞ր յուսոյ
մինչեւ ետե՛ր միւսին հասցընել, այնպէս որ այնչափ
մշտն հեռաւորութենէ իրարու հանգիստը նաւերն
կ'ընան իրենց պիտոյն հաղորդել իրարու որոշ,
եթէ ծովային հեռագրի առաքման եւ լսելու կազ-
մածներն ունին: Որովհետեւ շուրջ շատ լաւ հա-
ղորդող է ձայնի, յուսովք է որ Խալիսիւնի այդ գիտն
մեծ արգիւնք յառաջ բերէ:

Հրդեհի դէմ միջոց:

Փարիզի մերենագետն՝ Լարուէթ, մօտեւ
Փարիզի Theatre des Nations բեմին մէջ բազ-
մաթիւ թատրագիտաւ սալեւ փորձ մ'ըրաւ իւր
գտած մէկ մեքենայով: Մեքենայն եւլկարակառու-
թեամբ կը շարժի եւ կը կարգաւ գաղաղող վարա-
գուրէ մը, որ կ'ուճակ մը պարզապէս ծնելով հան-
դիսապարհին ամեն ուղաւած տեղէն կ'ընայ վար իջե-
ցուիլ, եւ ասով տունն հրդեհէ ապահով այլեւս
մասնաց կ'ընայ բաժնաւիլ: Վարդալորը ձեռնարկ մէջ
երկաթի ուղւոյ մը փայ վերիվայր կը շարժի եւ
ուղաւած տեղ վար կ'ընայ ձգուիլ: Մասին ծնչմամբ՝
որով այս վարդալորը կը կառաւարկուի, միեւնոյն ժա-
մանակ ծխան մը կը բացուի, որմէ եթէ հրդեհ պա-
տահէ՝ ծուխը դուրս կ'ելլէ, եւ նաեւ հանդիսատե-

սաց համար ամեն կողմանէ դուրս փախելու հար-
կաւորութեան դռներ կը բացուին: Կազմածն՝ որ
փորձի ատեն կատարեալ ծղարկեամբ եւ չափա-
զանց արագ կը գործ էր, եւ ամեն հանդիսատեսաց
չափազանց հաճութիւն կը պատճառէր, այս առաւ-
ելութիւնն ալ ունի, որ ի հարկաւորութեան նաեւ
ինքնաշարժ կը գործէ: Այսինքն հրդեհի մը ժա-
մանակ եթէ եւս այս մեքենայն շարժելու սահմանեղ
անձն վտանգ կամ՝ որեւէ սրիչ պատճառաւ մը
զանց առնէ մասով ծնչել կ'ուճուի, այն ատեն մե-
քենայն հրդեհին ջերմութեան ազդեցութեամբ
ինքիւրեն կը սկսէ գործել: Բարիքի թատերաց վար-
չաց շրջանն այս նոր գիտնին մեծ հետաքրքրութիւն
կը ցուցնէ եւ նոյն իսկ քաղաքաց վարչութիւնը
Լարուէթէն խնդրած են, որ իւր գիտն իրենց
առաջարկէ ի քննութիւն:

ՏՆՏԵՍԱԿՆԵ

Ոսկեզօծ շրջանակաց անձնի աղտերը մարել:

Ձանարացուցիչ ծանձերն յայտնի է որ շար
սովորութիւն մ'ունին հայեւեաց եւ պատկերներու
ոսկեզօծ շրջանակներն աղտեղելու: Այս աղտերն
պարզ միջոցով մը կը մաքրուին: Առ փափակ լարժի
կտոր մը՝ թաթիսէ աղին գարեկոյ (գերմ. Lager-
bier, գը. biere de garde ou de conserve) մէջ
եւ աղտեղեալ մասերը թրջէ: Վայրկեանի մը մէջ
աղտերն անհետ եղած են:

Թիքայտիտի արքաման:

Ֆիլաւոյլֆայէն արքան թշկական տեղե-
կութեանց համեմատ՝ ՏՐՄ՝ Լանկլին (Laughlin)
նոյն տեղւոյ հիւանդանոցի բժիշկն յաջողած է ան-
խաթթու կազ (gaz d'acide de carbonique) մար-
նային մէջ մուծանելով (injection) թիքայտը նաեւ
հիւանդութեան վերջին աստիճանին բժշկել եւ
հիւանդն ապաւել: Վիեննայի լրագրաց ծանուց-
մանց կարգին մէջ կը կարգանք՝ թէ Լանկլին արդէն
30 հոգի թիքայտի վերջին վայրկեանին բուժած
է, եւ թիքայտը բուժելու այս նոր կերպն Վիեն-
նայի կայսերական բնդահմանը հիւանդանոցին մէջ
արդէն սկսած է յաշուութեամբ գործադրուիլ:

ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԵ

Ուժան հնազգիր:

Մերիկայից՝ առաջին հակառակութեան,
ամեն ազգերէ աւելի հնարագետն են: Ահա ստիկ
նոր ապագայը մը կու տայ Նիւ Եորքէ ի կ'սկսու
ղաւած հեռագիր մը: Հեռագրին բովանդակութիւնն
հետեւեալն է՝ «Գ. Թուրքի Բոլճանու, 13—15»,
Հեռագիրն ընդունողը նոր կատարարը կը թերեւ
եւ կը գտնէ այն տեղն ընդարձակութիւն մը: «Շատ
բան ունիք թեզ գրելիք բայց չեմ ուզեր թղթով
եւ թանաքաւ գրել: Վասն զի կը յուսուք թէ
ստեղծեալ տեսնել զթեզ եւ բերան ի բերան խօսել:
Խաղաղութիւն ընդ թէ: Ողջն կու տան թեզի
սիրելիք: Ողջն ատու մեր սիրելեաց» իւրաքանչիւր
յանաւան:»

Հսկայ պստեղ մը:

Նիւ. Եւրոպի մէջ ժամերս պաշուէ մ'ի տես գրեած է: Այս պաշուէն՝ որ Գորիսիոյի ծովափունքը գտնուած է, ուրիշ ոտք չընթացաւ ունի, եւ առաջինն է Միջերկրական ծովու մէջ գտնուած նշանաւոր պաշուէն եւ տես: Որ տասն ոտք չընթացաւ ունի: Տիւրքի Գորիսիոյ լիճին է: Այս հսկայ պաշուէն՝ որ 50 լիտր չար էր ծծէ, եւ փոքրիկ խիլի մը տառնայ էր նմանի, 500 տուրքէ աւելի կ'արժէ:

ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ԵՆՈՒՆԵՐԻՆ

Ամսոյ քաղաքական տեսութիւնն շունի ամենեւին նշանաւոր դիպումն արձանագործու: — Պաշկարիոյ անվերջանալի ինքնին՝ որ տարիք մը վեր միւս տէրութիւնները կը գրասկզնէ. գրեթէ միևնույն վիճակի մէջ է՝ ուր ձկնցիկը շանդիսի վերջին թուին: Տէրութիւնը յառաջ կը վարին իրենց սպասողական ընթացքը պաշտօնական շունանալով Կոստանի իշխանի հրեւն Պաշկարիոյ իշխանը. եւ անդիւրով Պեկինի զաշաղործիւնն հաստատուն պահելու պատմութիւնն մէջ:

Այս միջոցիս Թուրքի կառավարութիւնն առաջարկութիւն օրած էր Բարձրագոյն Կոստանի Պաշկարիոյ խառնը գլխորդը գործադրում՝ որ քանի մը տարի նոյն իշխանութեան մէջ պատկառելի պաշտօնաւոր եղած էր. որպէս զի նոր կառավարութիւն կ'ազնուէր. եւ բուն Պաշկարիոյն (տառնը արեւելեան Թուրքիոյ) նոր քաղաքութիւններ ընել տալով պատգամաւորաց. անոնց միջոցով նոր իշխանն ընտրել տայ: Երկու տէրութիւնը երկուսն ժամանակ ըսնակեցին նոսն. Բարձրագոյն Կոստանը դիւրութեամբ զուլտ տանելու համար Պաշկարի իշխանին միջամտութիւնը խնդրեց: Սոյն միջամտութիւնը չյաջողելով, այժմ կը հաստատուի թէ Բարձրագոյն Կոստանը նոր շրջաքաղաքան ուղղած ըլլալ Պաշկարի զաշաղորդութեան տարագրող տէրութեանց: Եւ թիկաւ կան լրագրողը՝ որ նոյն շրջաքաղաքանն քովանդակութիւնը մանրամասն իսկ կը նշատարակէ. բայց ինչ շատ նոր ըլլալով, դեռ ճշդութեան վրայ ապահովութիւն չի կրնար ունենցիլ:

Ան հասարակ ղեկավարագիտաց կարծիքն այն է. թէ ամէն տէրութեանց՝ խաղաղութիւնը շարիւղու բաղձանաց նայելով, այնչափ դժուարին չ'ընեսար անոնց միաբանին եւ զամէնցը հանցեցնող կերպի ինքզինքն վերջնական որոշում տալը, որչափ դժուարին է զՊաշկարի համոզել նոյն որոշում յանձն առնուլ. եւ տարիք մը վեր այնչափ աշխատութեամբ զուլտ տարածիին ինքնին յօժարակամ ազդել: Վասն զի ոչ Բարձրագոյն Կոստան, ոչ Թուրքիա եւ ոչ մին յայլ տէրութեանց կ'ուզէ զինու զօրութեամբ ի զուլտ հանել տէրութեանց միաբան որոշումը:

Այս է պաշկարական ինքզինքն ղեկավարագիտական դիրքը: Իսկ նկատմամբ ներքին վիճակին՝ յաճող դէպքերը կան նշանակելու: Եստ քաղաքութիւններ եւ անհամար փոքրեւ թոյն. վերջնական պաշտօնաւորան մը կազմեցան, որուն զանքերն է Միսմալուով, որ է փրագայան պաշտօնաւորան ներքին գործը. իսկ միւս պաշտօնաւորան են. Մոնթրուզով պատերազմի, Մոնթրուզով արքայութեան, Միլանսքի արտաքին գործը նաչելի՜ ելելուտեղ, Հիւլիով կորուստեան: Պաշտօնաւորան ընդ հաստատուիլով պատերազմ վիճակը դադրեցուց եւ ընդհանուր թողութիւն հրատարակեց: Ասոր հետեւութեամբ՝ արտաքինաց եւ շատ փանխատկանք են զստ-

նալով. հարսով եւ ուրիշ դիմադրականք սկսան իրենց կարծիքները հրատարակել եւ շանալ իրենց կողմնակիցներէն անդամ ընտրել տալ՝ մտնելու գումարանու Սուպրանիլին: Նոյն ամիսի Սոֆիոյի մէջ քառական անկարգութիւնք եւ շփոթութիւնք պատահեցան:

Բովանդակ Սեպտեմբեր ամսին ամէն լրագրաց հասարակագործիս նիւթն եղած էր Գեորգիանի եւ Թուրքիոյ վեր: Կարիկաց տնակցութիւնն, որուն տեսն իսկ որոշակի կ'անտուրանին շատրին: Եւ Պարիզ Փամբարանիս գաւառին Սթեթիթին Ժողովրդական քաղաքն, որ առաջինը պիտ'որ երթար զօրաց կորուստեան ներկայ ըլլալու համար, եւ ուր կ'ըսէին թէ պիտի զայ երկրորդն՝ որ ճանիւրարաց կը գտնուէր եւ ցայժմ տակաւին կը գտնուէր: Ընդհանրական մեծ ծանրակշռութիւն կը տրուէր այս տեսակցութեան. ոմանք իբրեւ նշան համարելով Աստուրիոյ եւ Գեորգիանի մոտեմական յարաբերութեանց թղտալուն, ոմանք ալ ընդ հակառակս իբրեւ փորձ Թուրքիոյ եւ Աստուրիոյ մէջ նոյնպիսի մոտեմական յարաբերութիւն յառաջ բերելու: Այսպէս շարունակեց մինչեւ վերջին օրերն. այնպէս որ Սթեթիթին գիտութեան կորուստեանց լինալէն նոսն եւսկ ոմանք կը պնդէին թէ, ուրիշ տեղ ու պիտի կատարուէր նոսն տեսակցութիւնը: Բայց վերջնական քանի մ'օր վեր ան ամենայն որ խմորակցան թէ զվի տարուայ ընթացքին մէջ այնպիսի դէպք չի կրնար ակնկալութիւն ունեցիլ:

Հարց նախապէս իբրեւ կատարուեցաւ այն սովորական տեսակցութիւնն, որ քանի մը տարի մը Թուրքիոյ կ'ունեցար Գեորգիանի եւ Աստուրիոյ զխառնը մաշտօնից Պաշկարի իշխանին եւ Գաւառի կոմսին մէջ: Յետինն Սեպտեմբերի վերջը զնաց Քիսնիլէն, որ կը գտնուի Պաշկարը. եւ երկու օր իրարու նետ խորհրդակցեցան: Այս տեսակցութեան ալ մեծ նշանակութիւն կը տրուի. եւ կ'անտուր իբրեւ նշան իւրիկ միջամտութեան երկու կայսրութեանց մէջ եւ մասին գնալու ինքզինքն ժամանակի. եւ իբրեւ ուստաքար երաշխատութիւն խաղաղութեան աշխարհ:

Գաղղիա ամբողջ անցնաւ ամսին մէջ զբաղած էր քանակին մէկ մասն՝ փորձի համար՝ ի շարժման վիճակ դնելու (mobiliser), որուն յաջողութեամբ զուլտ տարուելուն վրայ մեծապէս զօր էր: — Նոյն միջոցին Փարիզի կոմսն (Լուի Ֆիլիքի թագաւորին թոռն ու ժառանգը եւ Օրլէանեան ցեղին այժմու զուլտն) ընդարձակ եւ ծանրակշիռ Յայտարարութիւն մը հրատարակեց. իւր կողմնակիցներն արթնցնելու եւ ապալային համար իրենց անկախութիւնն նորոգելու նպատակաւ: Հասարակագիտութեան կողմնակիցը մեծապէս ալայլեցան ասոր վրայ. եւ իրենց լրագիրներէն ոմանք կը շահահանաւ զկառավարութիւնն որ խտտութեամբ վարի թագաւորականաց նետ:

Գեորգիանիի նետ նոյն տէրութեան յարաբերութիւնն. ընեպէի ինքզինքն խաղաղական կերպիս աւարտելու ետեւ, ըստ քառականին քարեկանութեան էր: Բայց վերջին օրերը նորէն նոյնպիսի ինքզինքն յերեւան ելելուն: Այս ինքզինքն նիւթն եւ զարձակ երկու նմանօրինակ դէպք: Անոք շատ նոր ըլլալով, Հանդիսի մամուլ տակ մտնելու միջոցի՝ իրաց որպիսութեան վրայ դեռ ստոյգ եւ ապահով տեղեկութիւն չկայ: Յուսարն որ երկու կառավարութեանց խաղաղասիրական շարժիքն այս սեպտ' ալ ամենայն ինչ առանց ծանր հետեւութեան կարգի կը մտնէ:

ՀԻՏԵՐԱՐԵԸ ԵՒ ՊԵՏԵՐԱՐԵՑՈՒՄԻ ԿԻՐԱՐԻՐ

Հ. ԲԱՆԴԵԼԻՎ. Վ. ՊԵՐԱՐԵՐԻ

Ի ՎԻԵՆՆԱ. ՄԻՐՈՒՆԵՐԻՆ 89ԸՄՆ. (W. HEINRICH)